

Archeologie stalinismu

Se Štěpánem Černouškem o archeologii lágrů, zmateném pohledu na stalinské represe a českém černobílém pohledu na Rusko

ALŽBĚTA MEDKOVÁ

Před více než deseti lety začal Štěpán Černoušek pořádat expedice na místa táborů gulagu, které dodnes stojí překvapivě zachovalé v ruské tajze. Dokumentaci stalinských lágrů se skoro nikdo nevěnoval, spoluzaložil proto sdružení Gulag.cz, které se téměř jako jediné na světě věnuje archeologii gulagu. Sdružení se ve spolupráci s mnoha partnery snaží dokumentovat místa paměti, a porozumět tak dodnes nevyjasněnému postoji Rusů k sovětským represím a vlastní minulosti obecně.

Gulag.cz oslavil v roce 2019 desáté výročí existence, jak se ze zájmového spolku stala profesionální organizace?

V roce 2009 jsme navštívili s pár nadšenci několik opuštěných táborů gulagu u řeky Jenisej. Byl jsem tehdy překvapený, v jak dobrém stavu jsou. Člověk si v nich připadá jako v nějakém muzeu gulagu, ale přitom to žádné muzeum není. Málokdo věděl, jak přesně tábory vypadaly. Toto téma dlouho stálo stranou zájmu a ani v samotném Rusku se mu tehdy nikdo moc nevěnoval.

Po návratu jsem napsal o naší expedici článek do *Respektu*. Měl poměrně velký ohlas, ale stále se mi to zdálo málo vzhledem k tomu, o jak velké téma se jedná. To byl první impulz k založení sdružení. Založili jsme ho s lidmi, kteří téma gulagu zpracovávali v literatuře nebo ve filmu, zároveň kolegové v ÚSTR tehdy začali natáčet pamětníky sovětských represí, tak jsme to dali dohromady. Chtěli jsme, aby se téma gulagu a jeho český rozměr dostaly více do povědomí české veřejnosti.

Stalinské represe jsou velmi široké téma, kterým okruhům jste

se nakonec v Gulagu.cz rozhodli věnovat?

Trvalo dost dlouho, než se sdružení vyprofilovalo do dnešní podoby, kdy se věnujeme především dokumentaci pozůstatků táborů gulagu a jejich následné popularizaci. Jsme v podstatě jediní na světě, kdo otevírá téma archeologie gulagu, před námi se tím nikdo nezabýval, v posledních letech se na to částečně zaměřuje moskevské Muzeum dějin gulagu. Také organizují expedice k opuštěným táborům, ale dělají to trochu jinak, neprovádí takovou archeologickou dokumentaci jako my, více se soustředí na sběr předmětů a video fixaci. Nyní se nám podařilo s kolegou ze sdružení a archeologem Lukášem Holatou publikovat článek ve sborníku *Archaeology of Dictatorship in Latin America and Europe* v prestižním oxfordském nakladatelství British Archaeological Reports, který srovnává tábory různých nedemokratických režimů včetně sovětského. Je to asi poprvé, co se téma gulagu dostalo do akademického archeologického prostředí.

Věnujeme se také popularizaci formou přednášek, filmů nebo nově s pomocí virtuální reality. Podařilo se nám získat grant od Technologické

agentury ČR na vývoj vzdělávací pomůcky, která vychází z výsledků našeho výzkumu. Jde o společný projekt našeho sdružení, Archeologického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity a tamní pedagogické fakulty. Dlouhodobě spolupracujeme i s Fakultou restaurování pardubické univerzity, která nám pomohla zachránit, zakonzervovat a zrestaurovat nálezy z táborů.

Proč toto téma stálo tak dlouho stranou zájmu odborné veřejnosti u nás i v zahraničí?

Gulagu, respektive sovětským represím obecně je věnována celosvětově velká pozornost historiků, a to i v samotném Rusku, kde je mnoho odborníků, kteří probádali snad všechny dostupné prameny. Je problém dostat se do personálních archivů, které spadaly pod NKVD, ale spousta jiných archivů je přístupná, třeba ty věnované ekonomice gulagu, to už je dosti probádané a popsání téma a podobně i řada dalších. Stranou zájmu stála právě archeologie a dokumentace pozůstatků táborů a souvisejících staveb, to mi došlo teprve až na místě, kdy jsem viděl, jak tábory v současnosti vypadají a že je třeba s tím něco dělat.

Jaké jsou podle tebe důvody, že se dokumentaci táborů zatím nikdo příliš nevěnoval?

Je jich asi několik. Svoji roli jistě hraje izolovanost táborů, které se nacházejí v obtížně přístupných oblastech daleko od civilizace – většina těch dosažitelnějších byla v průběhu let rozebrána nebo se postupně stala součástí nově vzniklých měst a podniků. První expedice k zachovalým táborům probíhaly ještě v dobách Sovětského svazu na konci osmdesátých let, kdy vzniklo ruské sdružení Memorial, které začalo mapovat represe pomocí archivní práce i vzpomínek pamětníků. Jejich výpravy ale nebyly odborné archeologické expedice, tábory nafotili, napsali nějaké články a tím to skončilo. Pak i toto ustoupilo do pozadí

Štěpán Černoušek při prezentaci projektu Gulag.cz v moskevském Muzeu dějin Gulagu
Foto: Ljubov Ivleva

Panoramatické fotografie dokumentující pozůstatky táborů i staveb Gulagu jsou přístupné na portále Gulag.Online. Zde opuštěná železnice u řeky Jenisej.

Foto: Pavel Blažek

Štěpán Černoušek, nar. 1977. Do Ruska a zemí bývalého SSSR jezdí pravidelně od roku 1994, pobýval od Kavkazu po Krajinu sever, od Kaliningradu až po Dálný východ, během svých cest navštívil mnoho míst spojených se sovětskými represemi. V roce 2009 založil sdružení Gulag.cz, jehož cílem je popularizace výzkumu sovětského represivního systému a dokumentace bývalých táborů Gulagu. Od té doby zorganizoval čtyři expedice k opuštěným táborům na Sibiři. Výsledkem je mimo jiné virtuální muzeum Gulag.Online a nový obor archeologie Gulagu.

Dlouhodobě spolupracuje s ruským sdružením Memorial, inicioval vznik jeho pobočky v České republice a také české verze ruských vzpomínkových projektů Poslední adresa a Navrácení jmen. Je členem správní rady Mezinárodního Memorialu. V letech 2008–2018 pracoval v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde vedl oddělení publikací. Podílel se na výzkumném projektu „Čechoslováci v Gulagu“ a na stejnojmenném dokumentárním cyklu režisérky Marty Novákové.

Členové expedice Gulag.cz Martin Novák a Pavel Blažek na řece Turuchan při pátrání po opuštěných táborech, fotografie z dokumentárního filmu *Cesta do Gulagu* (režie Tomáš Polenský, 2019). Vpravo nálezy v opuštěné táborské nemocnici.

Foto: Štěpán Černoušek

a Memorial se začal věnovat spíše archivní činnosti, tvorbě databází, osvětě a lidským právům.

Celosvětově se archeologové začali koncentračními tábory 20. století zabývat v podstatě až na začátku tohoto tisíciletí, dříve se jim nevěnovali, protože stále žijí pamětníci a existuje řada dalších zdrojů, z nichž je možné čerpat. Rozvinutá je tato větev například ve Španělsku, kde probíhají intenzivní výzkumy frankistických táborů. Jiná je situace v Německu, kde jsou mnohé koncentrační tábory zachovalé a „muzeifikované“, ovšem i tam se archeologii těchto míst intenzivně věnují a vlastně s tímto tématem před 30 lety začali.

V Rusku zůstávalo tohle téma stranou i proto, že výklad historie represí je stále citlivý, nevyjasněný, zmatený a nikdo se do něj příliš nehrne. Nepanuje celospolečenská shoda, že by se jim měl věnovat nějaký masivní výzkum, natož archeologický. I Memorial se dostává pod čím dál větší tlak ze strany státních orgánů. V současnosti se začíná prosazovat státem podporovaný pohled na ruskou historii jako na historii plnou velkých úspěchů a na

Rusko jako na dědice Sovětského svazu. Do tohoto obrazu se represe příliš nehodí. Není to tak, že by je oficiální místa popírala, přiznávají oběti, ale tvrdí, že je potřeba zabývat se hlavně úspěchy. Tábory gulagu tak stále leží stranou hlavního zájmu, na který se soustředí akademici a vůbec celá společnost. Po jejich výzkumu nebyla poptávka. Teprve kolem roku 2016 Muzeum dějin gulagu začalo s expedicemi na Kolymu nebo Čukotku, kde také filmuje a dokumentuje opuštěné tábory. Možná se z toho pomalu začíná stávat trend.

Existují mimochodem archeologické výzkumy zkoumající nacistické nebo komunistické tábory na území Česka?

Ona to byla před deseti lety v podstatě vděčná mediální zkratka: podívejte, v Rusku jsou úplně zachovalé lágry, nikdo se tam tomu nevěnuje, jak je to možné, když my se tím tady zabýváme, máme tu lágr Vojna a tak dále. Jenže ono to tak úplně není, třeba na Jáchymovsku je spousta bývalých táborů a jejich pozůstatků,

jimiž se také nikdo nezabývá a jsou ztracené někde v lesích. Možná tam visí nějaká informační tabulka... V Rusku je to podobné, na místech táborů také občas najdete tabulky, že tam kdysi stál gulag. Ani u nás tedy není zdaleka vše zdokumentováno tak, jak by si to zasloužilo. Katedra archeologie na Západočeské univerzitě teď ale začíná s výzkumy na Jáchymovsku nebo v Letech u Písku, takže se to snad rozjede i u nás.

Jaká další témata z široké problematiky sovětského vězeňství stále stojí na okraji zájmu podobně jako archeologie táborů? Například v rámci studií holokaustu se dnes diskutují dříve opomíjené otázky jako sexuální násilí mezi vězni a mnohé další. Vypíchl bys něco podobného ve výzkumu gulagu?

Přijde mi, že se moc nezdurazňuje a nezmiňuje dědictví gulagu v ruském vězeňství jak v časech Sovětského svazu po roce 1956, tak v současnosti. Co mají dnešní tábory společného s gulagy, za jakých podmínek pracují

Tým Gulag.cz během dokumentace opuštěných táborů

Foto: Štěpán Černoušek

vězni dnes? V Muzeu dějin gulagu tohle téma úplně chybí a i Memorial ho zmiňuje jen velmi opatrně. Obecně jsou dnešní a tehdejší podmínky nesrovnatelné, ale v některých ohledech určitě srovnávat můžeme, i dnes máte v Rusku opět politické vězně.

Loni jsem strávil pět měsíců ve Spojených státech na Fulbrightově stipendiu a navštěvoval jsem mimo jiné také místa paměti - muzea vytvořená z bývalých věznic nebo z koncentračních táborů pro americké Japonce. Například ve Filadelfii vzniklo velmi zajímavé muzeum ze zrušeného vězení a jeho velká část se věnuje právě současným otázkám: jak je možné, že v USA počet vězňů neustále roste, že procento afroamerických vězňů je tak vysoké a podobně. Expozice se snaží hledat odpovědi nebo ještě spíš oslovit návštěvníky, aby se o tato témata sami začali zajímat. Přesah do současnosti je tam výrazný. To mi v rámci debat o gulagu chybí, ačkoli teď se tomu začínají věnovat odborníci z Oxfordu v jednom z nových výzkumných projektů. Ale v Rusku zatím není dořešena ani samotná historie, natož aby se zkoumal vztah k současnosti.

Za deset let vašeho fungování se zásadně proměnila geopolitická situace na celém světě včetně Ruska. Ovlivňuje politický vývoj v Rusku vaše tamní aktivity?

Trochu asi ano, ale už během první expedice v roce 2009 jsme cítili, že jde o citlivou a nedořešenou otázku. Zdaleka ne všichni rozuměli tomu, proč se tím nějakí Češi vůbec zabývají. Ale ve srovnání s dneškem to nebylo tak exponované téma. V Rusku probíhá během poslední dekády boj o výklad historie a o to, kdo nad ním bude mít kontrolu - zda jen stát, nebo i nezávislí historici a sdružení. Stát dělá všechno pro to, aby nezávislý pohled eliminoval. Neznamená to, že by tvrdil, že represe a gulagy neexistovaly. Dokazuje to i zmiňované a poměrně kvalitní státní Muzeum dějin gulagu. V Rusku je však jediné a navíc vytlačené na moskevskou periferii, takže se do něj obtížně dostává. Původně stálo blíž centru, zhruba před dvěma lety se přestěhovalo do nové budovy, která je sice skvělá, ale dál. Asi to také o něčem trošku vypovídá - kritická reflexe

historie je odsunutá na periferii. To je obecně problém celého Ruska, ne že by žádná debata neprobíhala, stále je tam mnoho lidí, kteří se o těchto tématech snaží mluvit a dívají se na ně realisticky, ale ta debata stojí na okraji. Ve středu zájmu jsou spíše snahy falzifikovat a přepisovat. Nadále je ale možné na místa paměti jezdit a spolupracovat s tamními partnery. Hrozí ovšem, že se člověk dostane do konfliktu s lidmi, kteří se snaží problematickou historii popírat. Ti dostávají stále větší prostor, častěji třeba odstraňují pamětní tabulky připomínající represe a podobně.

Jak se proměnila situace pro vaše ruské partnery?

Pro ně se toho změnilo hodně. V roce 2016 byly některé pobočky Memorialu, včetně největší moskevské, prohlášeny za „zahraniční agenty“. Nese to s sebou řadu nepřijemností, například musí každého čtvrt roku předkládat finanční uzávěrku a musí se všude označovat jako „zahraniční agent“. Má to negativní dopad především na jejich pověst ve společnosti,

3D rekonstrukce tábora Ključ z počátku 50. let na základě výzkumu a zaměření během expedice v září 2013 (autor Josef Brošta)

Deník neznámého vězně nalezený při jedné z expedic. Technické nákresy doplňují osobní zápisky.

Na protější straně: ve virtuálním muzeu Gulag.Online si lze prohlédnout výsledky expedice týmu Gulag.cz, panoramatické fotografie, 3D modely táborů i předmětů, podrobné mapové podklady zobrazující místa represí a všechny administrativní správy Gulagu. Nabízí také příběhy vybraných lidí z několika zemí, kteří se stali oběťmi sovětských represí. Nejnovějším projektem jsou příběhy lidí deportovaných z pobaltských zemí ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století.

Foto: Gulag.cz

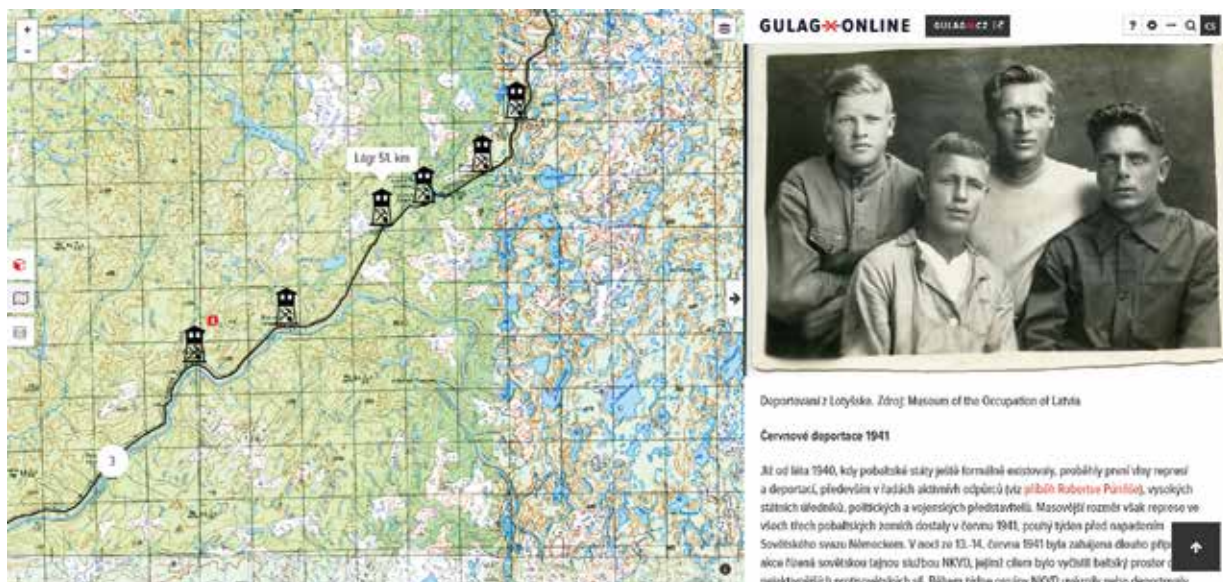

„zahraniční agent“ je velmi pejorativní označení, hodně lidí se jim kvůli tomu vyhýbá a spousta škol nebo útvarů s nimi radši nechce mít nic společného. Pro extremisty ze skupin, jako je třeba NOD (Hnutí za národní osvobození - pozn. aut.), je to signál, že můžou přitvrdit ve svých útocích. Nemyslím, že by útoky byly přímo na-

řizované shora, ale pro spoustu z nich to znamená, že si mohou více dovolit. V Tveru třeba nedávno sundali tabulky na bývalé vězňici NKVD, kde ve třicátých a čtyřicátých letech popravovali místní obyvatele a také část obětí katyňského masakru. Byli mezi nimi i českoslovenští rodáci, jak jsme se dozvěděli díky práci Memorialu,

který loni vydal seznam popravených důstojníků v Tveru.

Na druhou stranu sdružení získává stále větší podporu od veřejnosti, ne všichni se od něj odvrací. Má za sebou například úspěšné crowdfundingové kampaně na pokuty, které vyšly v přepočtu asi na dva miliony korun. Celou tuto částku sdružení vybralo

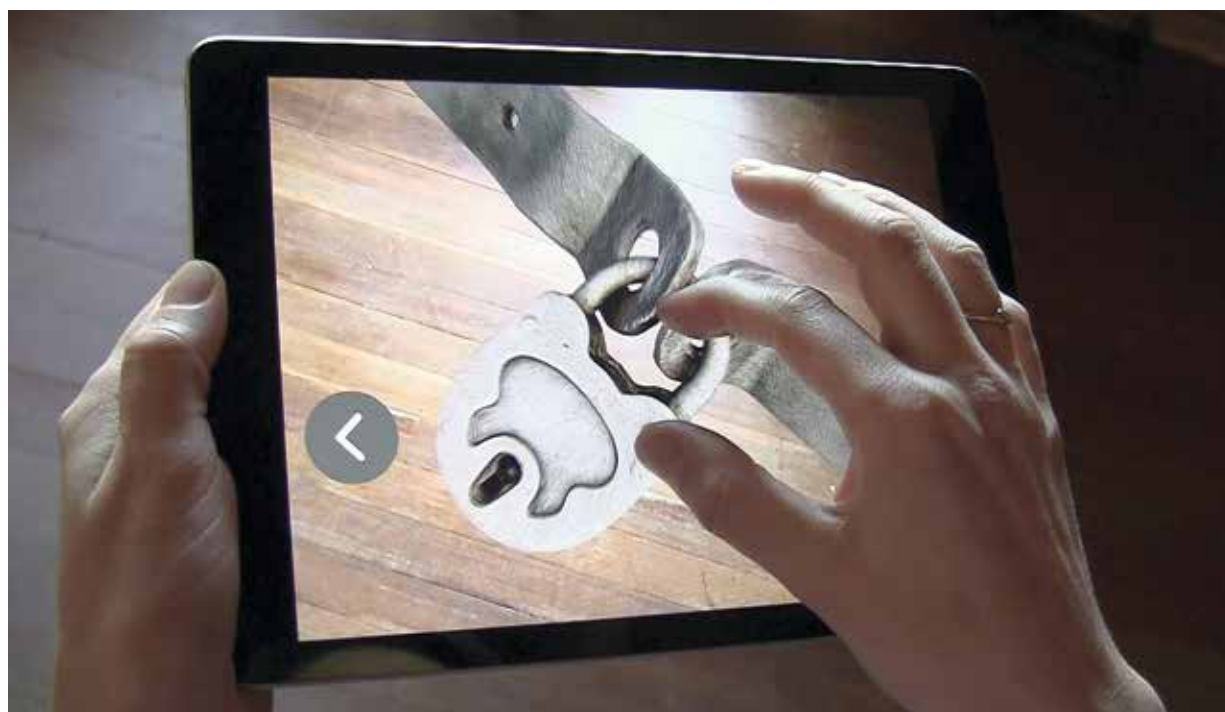

od podporovatelů a ještě se mu podařilo oslovit nové zájemce. Je ale čím dál jasnější, že v Rusku dochází k boji o kontrolu nad výkladem represivní minulosti a politiky.

Memorial má podporu také ze zahraničí. I u nás je známý příklad historika Jurije Dmitrijeva z Karélie, který objevil pohřebiště a popraviště

Sandarmoh, kde bylo zabito i šest Čechů. Dmitrijev na základě zfalšovaného procesu sedí ve vězení a extrémisté se snaží tvrdit, že oběti na pohřebišti pocházejí z rusko-finské války. Na tento případ se už však upírá celosvětová pozornost. Ne vždy to ale dopadne špatně, v Permu byli loni pracovníci tamní pobočky

Memorialu obviněni z nelegálního kácení lesa, když vyčistili hřbitov litevských přesídlenců. Tento spor se však podařilo jejich právníkům vyhrát. My jsme založili pobočku Memorialu v České republice, snažíme se informovat, co se v něm děje, a zprostředkovávat kontakt mezi Českem a Ruskem.

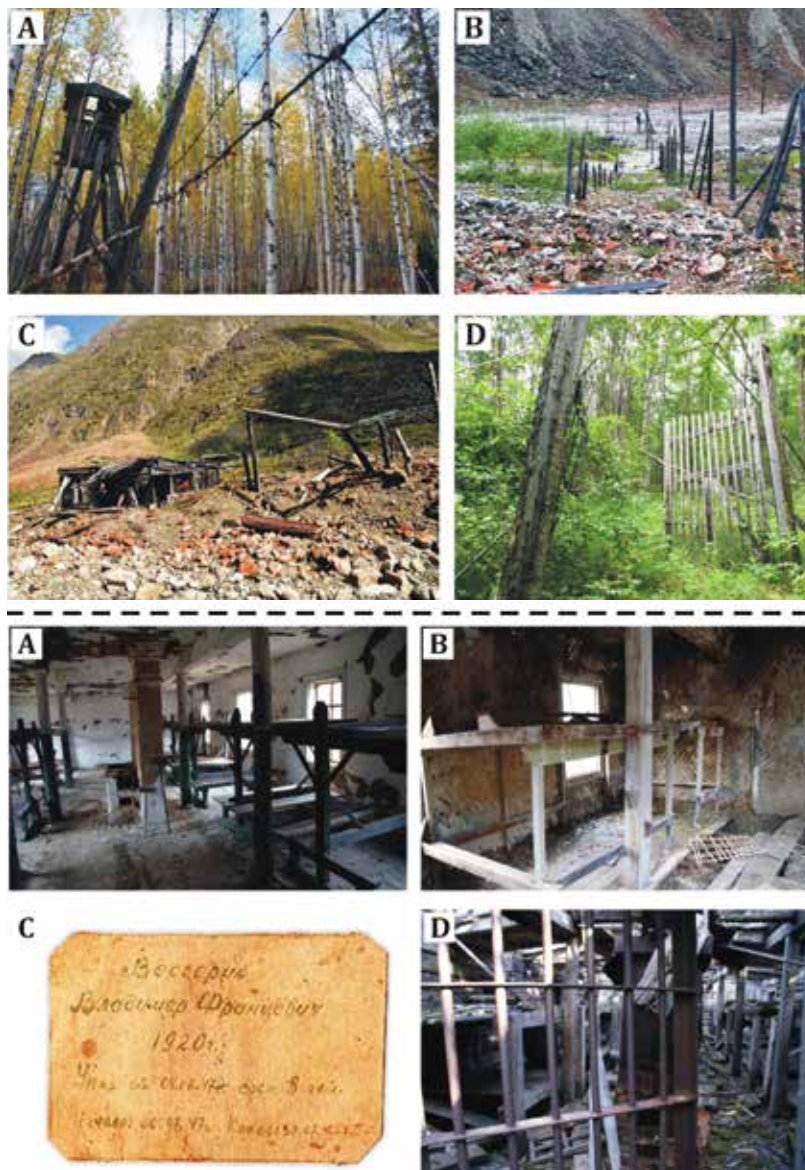
Gulag.cz pracuje i s rozšířenou realitou v mobilních zařízeních. Ta například umožňuje prohlídku jinak nedostupných míst a předmětů.

Foto: Štěpán Černoušek

Premiéra prohlídky jednoho z táborů gulagu ve virtuální realitě (VR). Vzhledem k tomu, že z žádného stalinského lágru dodnes v Rusku není muzeum, je rekonstrukce tábora ve VR jedinou možností pro běžného návštěvníka, jak tato místa blíže poznat. Tým Gulag.cz se chystá využít virtuální prohlídku tábora jako vzdělávací pomůcku.

Foto: Jitka Hejtmánová

Archeologie Gulagu: Ukázka z dokumentace a srovnání jednotlivých zmapovaných lokalit týmem Gulag.cz

Foto: Štěpán Černoušek a Lukáš Holata

se všude psalo, jak to „Novotnej těm Rusákům nandal a že celý Rusko je proti Novotnému“, a tak podobně. Z českých médií to vypadalo, že se v Rusku neřeší nic jiného. Když tam ale jste, zjistíte, že to nikoho nezajímá a nikdo o tom neví. Ta propagační show se sice vysílala na hlavním kanále, který má relativně vysokou sledovanost, ale těžko říci, nakolik tomu lidé opravdu věří a nakolik to zapadá do každodenní propagandistické rétoriky a jestli to diváky nějak vyvedlo z míry. Řekl bych, že ne. Většině lidí je jak Memorial, tak Putinův pohled na represe nebo nějaký Novotný lhostejný.

Povědomí o této epoše ale ve společnosti samozřejmě existuje, často je však zmatené, jak ukazují čísla ze zmíněných průzkumů. Hodně lidí má mezi svými předky někoho, koho se represe dotkly, ale míchá se jim to s oslavou slavného vítězství ve „Velké vlastenecké válce“. Jak tedy vnímá Stalina – jako vítěze, nebo jako strůjce represí? Dochází pak k tomu, že někdo ví, že jeho předek byl odsouzen neprávem, ale zároveň dokáže v následující větě oslavovat Stalina. Tahle zmatenost se projevuje i v mnoha regionálních muzeích, na místech bývalých lágrů nebo ve městech, která vybudovali vězni gulagu. V muzeu často bývá jedna místnost věnována represím a vězňům, kteří na místě pracovali, a hned vedle je expozice o bolševických představitelích, kteří rozhodli o osídlení kraje a o založení zdejších měst. Místní mnohdy nevědí, jak k historii komplexně přistoupit. Chtějí připomenout utrpení obětí i oslavit otce zakladatele, kteří napomohli k industrializaci a rozvoji země. Tato protichůdnost a nevyjasněnost, ale také neochota nebo nezáměr se nad tím více zamyslet, je problém dnešní ruské společnosti. Memorial dlouhodobě upozorňuje, že ruská paměť se věnuje hlavně obětem, ale už

Jak vnímá téma stalinských represí široká ruská veřejnost? Jaké jsou tvoje zkušenosti s obyčejnými Rusy, s nimiž se setkáváš třeba při expedicích nebo na vašich akcích?

Podle průzkumů centra Levada z roku 2017 si 40 procent obyvatel Ruska myslí, že represe byly zločinem, který není možné prominout, a naopak 25 procent obyvatel se domnívá, že šlo o politickou nezbytnost, která je

historicky obhájena. V těchto dnech Levada zveřejnila další průzkum, podle něž 40 procent mladých Rusů do 24 let nemá o represích prakticky žádné informace. Zároveň Stalino-vu roli v dějinách pozitivně hodnotí 70 procent Rusů. Obecně mám pocit, že naprostá většina obyvatel tyto věci vůbec neřeší. Mají jiné problémy. Byl jsem v Moskvě, když probíhala kauza „Vlasovci a Novotný“. Pavel Novotný, bývalý novinář a dnes starosta Řeporyjí, vystoupil v ruské televizi a tady

ne viníkům, jimiž byli představitelé ruského státu. Také proto se dostává čím dál více do křížku s dnešním státem a regionální administrativou.

Strávil jsi v Rusku mnoho času, jak hodnotíš české mediální pokrytí tamní situace?

Český pohled na Rusko je velmi černobílý. Z našich médií by se mohlo zdát, že v Rusku jsou jen extremisté, kteří oslavují Stalina. Pár desítek soch bylo sice v posledních letech znovu odhaleno, ale většinou se jedná o malé busty v regionech, jejichž vznik financovali místní komunisté. A ani se jim to nepovedlo všude, na řadě míst se našli rozumní lidé, kteří proti tomu bojovali. Celá ruská mediální scéna opravdu nevypadá jako ten pořad s Pavlem Novotným. Často jde o neporozumění ruské situaci. Málokdo v Česku si například dokáže představit, co pro Rusy znamená druhá světová válka. Je to sice téma často zneužívané současnými politickými elitami, ale pro běžné občany, včetně pracovníků Memorialu, je 9. květen skutečný svátek, kdy si připomínají hrdinství svých předků. Někdo je schopen pochopit, že kvůli Stalinovým chybám zemřelo mnohem víc lidí, než muselo, ale to, jak se celá země zapojila do velké války, je tak neuvěřitelně přítomné v každém člověku, že je třeba brát to na vědomí. Pokud to nevíte nebo se alespoň nesnažíte to pochopit, není možné psát o ruském pohledu na minulost a na válku. České debaty mi občas přijdou, jako kdyby mluvil hluchý se slepým.

Otázka Ruska současnou českou společnost výrazně polarizuje například snad všemi skupinami. Velmi často se pohybujeme jen mezi dvěma extrémami, mezi nekritickou adorací Ruska a kritikou Západu nebo naopak pohledem, který vidí v Rusku totální zlo...

Nezpochybnuji, že se Rusko snaží vrátit do geopolitické hry. Skutečně vede hybridní válku, provozuje troll

farmy a nepochybuji, že ovlivňuje i volby v zahraničí. Beru to jako fakt a mám z toho velké obavy. Přijde mi nechutné, že se někteří čeští politici paktují s ruskými přepisovači historie a propagátory ruského šovinismu a agrese, viz Jaroslav Foldyna a jeho bratříčkování s bandou Nočních vlků. Ale není to tak, že by v Rusku bylo všechno špatné a bylo synonymem veškerého zla. Chybí mi tu střízlivý pohled. Ve světě sociálních sítí se pak stává, že jsou lidé rovnou označeni za rusofily, nebo rusofoby. Já současný ruský režim považuji za velmi nebezpečný, ale zároveň se považuji za rusofila, protože mám Rusko rád a mám v něm mnoho přátel z různých částí názorového spektra. Moskva je pořád neuvěřitelně kulturní město, které pulzuje, je úžasně živé a děje se v něm spousta věcí. Praha je proti ní, s nadsázkou řečeno, malá zaprdlá vesnice, kde se neděje vůbec nic.

I mezi českými „elitami“ se setkáváme s rusofobií, jak se občas říká: „Rus je Cikán lepších lidí.“ Jak se tě to osobně dotýká?

Míchají se tu dvě roviny, jedna čistě politická a druhá mezilidská a kulturní, a je velká škoda, že se začínají propojovat a jasněji se neoddělují. Z mého pohledu je třeba s Rusy normálně komunikovat, nacházet platformy, kde se s nimi můžeme domluvit, nezavrhnout je všechny, jezdit tam a hledat pozitivní a zajímavé věci. A těch je tam stále spousta. Ale samozřejmě vzhledem k agresivitě současného putinovského režimu je třeba být stále ve střehu.

Vidíš nějakou naději, že by se politická situace v Rusku v dohledné době změnila? Zatím se zdá, že se tamní režim stále utužuje. Nic nezměnily velké opoziční demonstrace ani další akce.

Ty demonstrace jsou velké jen v našich médiích. Byl jsem v Moskvě v březnu, kdy městem procházel průvod desítek tisíc lidí za Borise Němcova. Jenže Moskva je tak ob-

rovská, že těch několik desítek tisíc demonstrantů obehnaných policijními kordony je, jako kdyby v Praze v jedné ulici protestovalo pár set lidí a zbytek města o tom nic nevědělo. V dvacetimilionové moskevské aglomeraci je nějakých dvacet tisíc lidí jako kapka v moři, čímž ovšem nechci snižovat jejich důležitost a odvalu, naopak. Většina společnosti je otupělá a nechce se příliš angažovat. Je asi znechucená a nespokojená především s ekonomickou situací, spousta lidí utíká z ekonomických i politických důvodů na Západ. Mají ale svoji národní hrdost, a když mají pocit, že jim někdo šlape na vítězství ve druhé světové válce, jsou znovu schopni podpořit současné politické vedení. Předpovídat, jak se bude situace vyvíjet, si ale vůbec netroufám. Možná Putin zůstane v čele země do konce svých dnů, a až odejde, určitě nastanou velké změny, protože tak tomu bylo vždy po smrti výrazných vůdců.

Ruskou otázku vytahují, a možná až zneužívají, skoro všechny české politické strany. Jak hodnotíš kauzu Koněv nebo Vlasovci v Řeporyjích?

Mně to zneužívání přijde zbytečné. Domnívám se ale, že v tom politizování má prsty i ruský režim skrze své trolly a finanční podporu určitých stran a hnutí. Debatami, jež polarizují českou společnost, se mu daří narušovat naši jednotu.

Politici demokratických stran ale těmito aktivitami de facto sedají ruskému režimu „na lep“, nebo ne? Například odstranění sochy maršála Koněva v Praze 6 může být přesně to, co si tyto zájmové skupiny přejí. Nebylo by lepší spíše vysvětlovat kontext?

Ano, myslím, že by to bylo efektivnější. Stalo se z toho obrovské politické téma. Ale vymyslet funkční strategii proti putinovskému režimu je velmi obtížné. Na nic takového nejsme bohužel připraveni.

HOME O VYHLEDAVAČI PARTNEŘI A ZDROJE DAT NOVINKY CS -

Transliterace z latinky do cyrilice

Příjmení Jméno Jméno po otci

Region Typ regionu: žádný

Vybrat období (od do)

Datum

Rok narození Popraven

Hledaný text

Vyhledávání na internetových stránkách

Hledat

Gulag.cz společně s několika pobočkami ruského Memorialu vytvořil vyhledávač v různých dosud nepropojených databázích obětí a míst sovětských represí. Ty obsahují miliony údajů, mezi nimi i informace o více než tisícovce českých obětí. Vyhledávač na webové adrese www.memsearch.org je k dispozici i v češtině.

Každý rok 29. října pořádá Gulag.cz českou verzi původně ruské vzpomínkové akce sdružení Memorial „Navrácení jmen“, na níž se čtou jména popravených sovětským režimem. I díky této akci se hlásí příbuzní popravených Čechů v SSSR. Do českého prostředí Gulag.cz převedl i další ruský vzpomínkový projekt Poslední adresa. Foto: Amos Chapple